

Forrásjegyzék kétkedőknek

VISSZHANG - LVI. évfolyam, 41. szám, 2012. október 12.

Nincs új a nap alatt, írhatom, hiszen az *ÉS*-ben megjelent írásom (*Tatár György pontatlanságairól, ÉS, 2012/37., szept. 14.*) utolsó bekezdése nyomán ugyanazon kérdéseket veti fel Litván Györgyné, Karsai László és Kertes Attila, mint amelyeket 1988-ban is számosan megfogalmaztak, amikor a köztudatba „beépült számadatok”-kal szemben más, levéltári forrásokra támaszkodó adatokat közöltem a munkaszolgálatos veszteségeket illetően. (*Hány munkaszolgálatos?, ÉS, 1988/38., szept. 16., 2. oldal.*)
Ismét előkerült Petschauer Attila, a kitűnő sportoló, kardvívó olimpiai bajnok neve, illetve halálának körülménye is, akit ellentétben a most is megismételt állítással nem kínoztak halálra, hanem 1943. január 14-én szovjet hadifogságba esett, és ott hunyt el. Igaz, Szabó István *A napfény íze* című filmje – amelynek egyik főhőse Petschauer Attiláról „mintáztatott” – nem ezt a tényt sugallja.

S hogy honnét az általam közreadott adatok: alapvetően a Hadtörténelmi Levéltár korabeli irataiból és az ún. veszteségi lajstromokból, valamint néhány olyan írásból, melyek többségében a levéltári források is közreadattak.

Hogy ne legyen túl hosszú a válasz, és ne kelljen sokat olvasniuk tisztelt vitapartnereimnek, csak néhány írás, pontosabban azok címe és megjelenési helye. Köztük olyan is akad, amely ugyanazon folyóirat ugyanazon számában jelent meg, amelyben Karsai László is tanulmányt közölt, s hogy olvasta is, azt igazolja az az általa a szövegkörnyezetből kiragadott, a 12. könnyű hadosztályra vonatkozó idézet, amely szöveghűen és a szövegkörnyezetéből nem kiemelve így hangzik: „...a súlyos Don menti hídfőcsaták és az ún. hadműveleti szünet három hónapja alatt arányában a legtöbbet a tisztikar, utána pedig a legénység szenvedte el” (Mármint a személyi veszteséget illetően. Sz. S.). Az e szöveghez kapcsolódó 75. számú jegyzetben szerepel az a kitétel, miszerint: „Kivételt képezett a 12. könnyű hadosztály, mely a Korotojak körüli hídfőharcokban és a három hónapos hadműveleti szünet alatt a harcos állományának 20%-át, az alárendeltségében tartozott zsidó- és különleges munkásszázadok állományának pedig 70%-át veszítette el.” (Kis Gergő Barnabás –Szabó Péter: *Munkaszolgálatosok a Donnál. „A 105/11. tábori munkásszázad igaz és valóságos története 1942 októberétől 1943 januárjáig”. Hadtörténelmi Közlemények, 2004. szeptember, 117. évfolyam, 3. szám., 899. old.*)

Litván Györgyné is választ kaphat ezen írásban a feltett kérdéseire, de segítheti eligazodni a témában még a következő néhány tanulmány, ismeretterjesztő írás, forrásközlés – általában a levéltári források pontos hivatkozásával –: Szabó Péter–Szakály Sándor: *Vita Magyarország második világháborús szerepléséről, Hadtörténelmi Közlemények, 1988., 1. szám. (XXXV. évfolyam).* Stark Tamás–Szabó Péter–Szakály Sándor: *Második világháború. A magyar munkaszolgálat, Magyar Nemzet, 1992. február 20. (LV. évfolyam 43. szám.), Maradtunk és maradunk a tényeknél, Magyar Nemzet, 1992. március 12. (LV. évfolyam, 61. szám.) Nevek. Munkásszázadok veszteségei a keleti magyar hadműveleti területeken II. kötet A–J, III. kötet K–Zs, Beate and Serge Klarsfeld Foundation. Év nélkül, New York. (Petschauer Attilára vonatkozóan lásd: III. kötet 320. oldal, illetve a csatolt veszteségi kartont!)*

A második világháború nem ért véget 1943. december 31-én. Európában 1945. május 8-án, illetve szovjet – ma orosz – „dátumozás” szerint május 9-én fejeződött be a háború. Addig még sok ezer katona, munkaszolgálatos és polgári személy vált a háború áldozatává. Tatár György írásában a magyar királyi 2. honvéd hadseregére és az ottani veszteségekre utalt, s magam arra reagáltam.

De hogy ne maradjon ki az az adat sem, amely még a rendelkezésünkre áll 1944-ből, közlöm azt is. 1944. január 1-je és 1944. október 31-e között a magyar királyi honvédségben fegyver nélküli katonai szolgálatot

- értsd: munkaszolgálat - teljesített személyek közül elesett/meghalt 1565 fő, megsebesült 571 fő, hadifogságba került 1039 fő és eltűnt 10 471 fő, azaz mindösszesen: 13 646 fő.

S hogy mennyi volt a magyar királyi honvédségben munkaszolgálatot teljesítők összvesztesége - ami alatt a fentebbi felsorolásban megjelölteket kell érteni, azaz meghalt/elesett, megsebesült, hadifogságba került és eltűnt - 1941 áprilisa és 1945 májusa között? Megközelítheti a 45-50 ezer főt. Közülük minden bizonnyal 25-30 ezer főre tehető azok száma, akik életüket veszítették a frontokon, a szovjet hadifogolytáborokban, az erőszakos bánásmód, illetve a magyar és német haderő katonáinak kegyetlenkedései következtében. Nekik is emléket állít Bús János és Szabó Péter közös munkája, a „*Béke poraikra...*” című hatalmas vállalkozás, melynek I. kötete a *Dokumentum-emlékkönyv a II. világháborúban, a keleti hadműveletek során elesett magyar katonákról és munkaszolgálatosokról* (Budapest, Varietas '93 Kft., 1999.) alcímet, míg II. kötete, a *Dokumentum-emlékkönyv a II. világháborúban a történelmi Magyarország területén elesett, meghalt magyar katonákról és munkaszolgálatosokról* (Budapest, Varietas '93 Kft., 2001.) alcímet viseli.

Tanulságos és hiteles olvasmány. Igaz azokból sem derül ki, hogy ki, hol és mikor nem engedte be a bombázáskor a MUSZ-osokat a „bunkerbe”. Gondolom, erre a kérdésre az azt megfogalmazó Kertes Attila tudja a választ, mert magam nem.